گزارش خبر
NEWSREPORT

کد خبر: ۵۰۶۴۰۷
چهارشنبه ۲ آبان ۱۴۰۳ ۱۳:۱۵

یادداشتی به قلم محمدمهدی اسدزاده

نابودی سنگ‌گورهای تاریخی کازرون

امروزه و پس از نابودی خاکستان (آرامستان یا گورستان) قدمگاه شهر کازرون، تنها گورستان شهر که بیش از یک سده پیشینه دارد، گورستان یا آرامستان امامزاده سید محمد نوربخش است؛ هرچند همیشه پیرامون آرامگاه و خانقاه شیخ امین‌الدین بلیانی، در خاورشمالی شهر کازرون، که امروزه از آن به نام بهشت زهرا (س) کازرون، کسانی به خاک سپرده می‌شدند.

به گزارش خبرنگاران گروه جامعه گزارش خبر، «محمدمهدی اسدزاده» در یادداشتی به عنوان «نابودی سنگ‌گورهای تاریخی کازرون» به خبرگزاری گزارش خبر آورده است؛ شهر کازرون که تا سده ۴ هجری قمری و برآمدن شیخ ابواسحاق کازرونی که مردم کازرون او را شاه بوسحاق نیز می‌خوانند، در سه بخش جداگانه یا روستا به نام‌های شهر کهنه (در خاور دشت کازرون)، نورد (کوی کوزه‌گران امروزی کازرون) و راهبان (کوی بالا یا علیا کازرون) بود؛ هرچند برخی روستای دریست یا دریس در باختر کازرون امروزی را که هنوز روستایی جداگانه است، به آن می‌افزایند.

بسیار روشن است که هر کدام از این روستاها یا بخش‌های جداگانه برای خود آرامستان یا خاکستانی (پس از مسلمان شدن مردم کازرون، چون درگذشتگان خود را به خاکی می‌سپردند، به گورستان، خاکستان گفته شد. چراکه تا پیش از آن پیروان زردشت، درگذشتگان خود را در گوردخمه‌ها یا گورها، برای مردارخوارانی همچون کرکس، هما و... می‌گذاشتند و درگذشتگان خود را به خاک نمی‌سپردند.) داشتند.

از روزگار شیخ ابواسحاق کازرونی که شهر کنونی کازرون، کم‌کم با آمدن پیروان شیخ، بزرگ و بزرگ‌تر شد، محله‌ها و کوی‌ها کازرون نیز به نام‌های کوی بالا (علیاء)، کوی کوزه‌گران، کوی فخاران، کوی چاه‌آبی، کوی مصلی، کوی گنبد و سپس کوی آهنگران و کوی بازار رخ نمودند. در چند دهه گذشته و با بزرگ‌تر شدن شهر، فرهنگ‌شهر، باغ آسیایی، بلوار، شهرک پردیس، شهرک شهید بهشتی، شهرک انتظام، کوی آزادگان، شهرک اندیشه، شهرک فجر، شهرک ارشاد، شهرک امام رضا، شهرک ولی‌عصر، شهرک گلدشت، شهرک نیایش و شهرک سازمانی نیروهای مسلح و... برپا شدند.

روشن است که کازرون با پیشینه نزدیک به هزار سال، گورستان‌های گوناگونی داشته است؛ تا آنجا که می‌توان گفت هر کوی، آرامستانی از آن خود داشت و امروزه تنها دو آرامستان امامزاده سید محمد نوربخش و بهشت‌زهرا را دارد.

تا دو دهه پیش، هنوز نشان‌هایی از سنگ‌گورها در خاکستان قدمگاه که امروزه دانشگاه سلمان فارسی، اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی، خیابان ارشاد و مسجد و قدمگاه و دبیرستان تقوی در آن جای دارد، دیده می‌شد. آرامستانی که می‌توانستی نام و نشانی از برخی بزرگان و نام‌آوران دینی، علمی و پهلوانان را بر آن‌ها ببینی. سنگ‌گورهایی با نشان‌های گوناگونی همچون شیر، شمشیر و... یا تندیس‌های شیر و اتاقک‌های پنجره‌ای و میله‌ای، یا درختان کنار و... که نشانی از آرامستان بزرگی را داشت. پس از ویرانی این خاکستان و برآمدن ساختمان‌ها و خیابان، دهه هشتاد، در هنگام برگزاری یادواره‌ای برای زنده‌یاد شیخ عبداللطیف بحرانی که به بهجت العلماء کازرونی نیز شناخته می‌شد، سنگی به نشان آرامگاه این عالم و عارف دهه بیست و سی هجری خورشیدی، در حیاط اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی کازرون، ساخته شد.

از دیگر آرامستان‌های نابود شده کازرون، می‌توان به دارالسلام اشاره کرد که در چند دهه گذشته نابود شده است و هیچ نشانی از آن نیست. همچنین خاکستان کوی علیاء که در همسایگی مسجد شیخ بود و امروز بخشی از آن حیاط و حسینیه مسجد شیخ، کوچه و خیابان، مدرسه شهیدان اسدزاده و... است. برخی از سنگ‌گورهای این آرامستان در مسجد شیخ نگهداری می‌شود. آرامگاه پهلوان اسدالله، واقف این آرامستان، در حسینیه، بدون هیچ نشانی، جای دارد. آرامستان دیگر کازرون، در کوی بازار و پیرامون امامزاده ابافتح است که هنوز هم می‌توان نشانی از گورها در آن یافت و تا چندی پیش تندیس شیرهای ایستاده بر گورها، نشان از گورستان بودن آن داشت.

گورستان دیگر کازرون که در تاریخ بسیار نام‌آور بوده است، خاک شاه بوسحق در کوی کوزه‌گران، روبروی امامزاده شهید حمزه (مصلی نمازجمعه کنونی) است؛ خاکستانی که تا سده‌ها پس از درگذشت شیخ ابواسحاق کازرونی، به تبرک پیکرش، درگذشتگان را پیرامون او به خاک می‌سپردند؛ همچنان‌که در کتاب وصاف الحضره آمده است که پیکر شهدای ایستادگی مردم جنوب در نبرد با یورش مغولان همچون لر، شول، سلغری، کازرون و دیگر مردم شهرهای جنوب، به‌دست مغولان در چاهی نزدیک آرامگاه شیخ، انداخته شدند. آرامستانی که بیش از نیم سده پیش، نابود شد و به جای آن خانه‌ها و کوچه‌ها برآمدند و به یاد شیخ و نه دیگر بزرگان و شهدا، ساختمانی چهارگوش و حیاطی پیرامون آن، به کوشش انجمن آثار و مفاخر فرهنگی کشور، ساخته شد. امروزه اداره میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی کازرون نیز در آن‌جا ساخته شده است.

در این گذار، امروزه کازرون تنها دو آرامستان دارد؛ یکی در خاورشمالی به نام بهشت زهرا (س) که پیرامون آرامگاه و خانقاه شیخ امین‌الدین بلیانی، از عرفای سده هفتم سلسله مرشدیه است که بیشتر درگذشتگان کوی علیاء و کوی گنبد در آن به خاک سپرده می‌شوند و دیگری به نام سید محمد نوربخش (یا بین التلین) در خاور کازرون است و درگذشتگان دیگر مردم کازرون در آن به خاک سپرده می‌شوند. از شهدای انقلاب اسلامی، تنها یک تن در بهشت زهرا و یازده تن دیگر، در سید محمد به خاک سپرده شده‌اند.

بهشت زهرا دارای دو بخش از شهدای جنگ تحمیلی و یک بخش از جانبازان شهید و شهدای پس از جنگ تحمیلی است و دو تن از شهدای مدافع حرم، شهید محمد مسرور و شهید پژمان توفیقی و تنها یه شهید ترور، سردار شهید عبدالمهدی ماندنی‌پور، در آن به خاک سپرده شده‌اند. سید محمد دارای سه بخش شهدای دفاع مقدس و یک بخش از شهدای پس از جنگ است. یک شهید مدافع حرم و شهیدان غلامرضا و علیرضا باقری‌نژادیان‌فرد، حجج اسلام شهید عبدالرحیم دانشجو و شهید محمد خرسند، از شهدای ترور هستند که در آن به خاک سپرده شده‌اند.

گذاری در آرامستان بهشت زهرا، به ما نشان می‌دهد که کسی بیش از ۵۰ سال در آن به خاک سپرده نشده است؛ مگر شیخ بلیان.

با گذار در آرامستان سید محمد نوربخش، سنگ‌گورهایی را می‌یابیم که روزنگاری آن به بیش از ۱۰۰ سال پیش می‌رسد و برخی از آنان در حال نابودی هستند. برخی سنگ‌ها نیز از سوی کسانی شکسته یا برداشته شده‌اند تا درگذشتگان تازه خود را در آن‌جا به خاک بسپارند و در این هنگام یا سنگ‌ها شکسته می‌شوند یا در بهترین حالت، به خاک سپرده می‌شوند.

به نظر می‌رسد میراث فرهنگی باید در زمینه نگه‌داشت این سنگ‌ها و یا بخشی از این آرامستان به نام بخش کهنه و دیرین آن، همراه با سبک و شیوه ویژه آن همچون همان اتاقک‌های آهنی پنجره‌ای، میله‌ای یا سنگی نگه‌داری کند تا هم از نابودی آنان جلوگیری شود، هم پیشینه کازرون نگه‌داری شود و هم از دست‌درازی برخی سودجویان پیشگیری نماید.

سنگ‌های ویژه به‌جای مانده، نشان‌ها، سروده‌ها، نام‌ها و... می‌تواند برای پژوهش‌گران کازرون‌شناسی یا مردم‌شناسی بازبینی و خوانده شود و از این رو نگه‌داشت آنان در موزه‌ها، می‌تواند بسیار دارای ارزش باشد. از سوی دیگر با ساخت بخشی در آرامستان سید محمد برای نگهداری بخش تاریخی آن، می‌تواند بخشی از گردشگری گردشگردان شود.

یافتن بسیاری از این سنگ‌قبرها یا نوشته‌های آنان بسیاری دشوار است؛ چراکه برخی از آنان در زیر خاک و بوته‌های خودرو، گم شده‌اند.

از سوی دیگر، نیاز است تا آرامگاه برخی از بزرگان که در آرامستان‌های گوناگون به خاک سپرده شده‌اند، بار دیگر نشان‌دار شوند؛ همچون شهدای نبرد با مغول‌ها، پیرامون آرامگاه شیخ ابواسحاق کازرونی یا نشان‌گاهی از شهدای نبرد با انگلیسی‌ها پیرامون آرامگاه ناصر دیوان کازرونی، یا شعراء و بزرگانی همچون ابراهیم پرهیزگار یا محسن پزشکیان در آرامستان سید محمد نوربخش و...